

Uniwersytet Medyczny w Łodzi
Wydział Lekarski
Kolegium Wojskowo - Lekarskie

kpt. lek. Paweł Klocek

**Organizacja i działalność Wojskowej Służby Zdrowia
VI Okręgu Korpusu Lwów
w latach 1921-1939.**

Praca na stopień doktora nauk medycznych

Promotor:

Dr hab. n. med. prof. nadzw. UM Czesław JEŚMAN

Promotor pomocniczy:

Dr n. społ. Artur Fronczyk

Warszawa 2020 rok

WSTĘP

Dzieje wojskowej służby zdrowia VI Okręgu Korpusu Lwów stanowią odzwierciedlenie przemian w Wojskowych Zakładach Lecznicych jakie miały miejsce w okresie pomiędzy dwiema wojnami światowymi. Za całokształt tych zmian odpowiadał Departament Wojskowej Służby Zdrowia przy Ministerstwie Spraw Wojskowych.

Początki Szpitala Okręgowego we Lwowie sięgają czasów Jana Sobieskiego, oraz działalności klasztoru bonifratrów. W kolejnych latach szpital przechodził z rąk do rąk. Pod władzą zaborców również pełniąc swoją funkcję jako placówka lecznicza. Powracając do Polski po odzyskaniu niepodległości, najpierw jako VI Szpital Okręgowy, a następnie w strukturach Dowództwa Okręgu Korpusu (DOK) Lwów, jako 6 Szpital Okręgowy we Lwowie. W swoich latach świetności lwowska placówka posiadała dziewięć oddziałów, z łączną liczbą łóżek mogących pomieścić 700 chorych. Radykalna przebudowa 6 Szpitala Okręgowego we Lwowie, została przeprowadzona pod kątem zwiększonej przepustowości pacjentów chirurgicznych. Prace modernizacyjne zostały rozpoczęte w 1938 r.

Rozwój 6 Szpitala Okręgowego we Lwowie, jak i pozostałych placówek sanitarnych lwowskiego okręgu nie byłby możliwy, gdyby nie doskonała kadra medyczna. W znacznej mierze byli to lekarze posiadający doświadczenie zebrane w walkach podczas I Wojny Światowej, wojny z Rosją, oraz podczas walk z Ukraińcami o miasto Lwów.

Główne problemy zdrowotne, z którymi w swojej pracy codziennej borykali się lekarze oddziałów i formacji wojskowych dyslokowanych na obszarze Małopolski Wschodniej, były związane w znacznej mierze z położeniem geograficznym, bliskością wschodnich sąsiadów i przenikaniem groźnych chorób zakaźnych. Szerzenie się chorób wynikało również z problemów z utrzymaniem higieny w trudnych warunkach sanitarnych, w pierwszych latach po wojnie.

6 Szpital Okręgowy oprócz swojej działalności leczniczej, prowadząc opiekę stacjonarną i ambulatoryjną realizował zadania związane z mobilizacją i szkoleniem. Za te elementy pracy bieżącej lwowskiej placówki odpowiadał 6 Baon sanitarny a następnie 6 Kadra zapasowa.

Żołnierze stacjonujący na obszarze DOK nr VI we Lwowie oraz ich rodziny mogły korzystać z bogatej oferty uzdrowisk i sanatoriów. Sanatorium w Truskawcu było jednym z najbardziej popularnych miejscowości uzdrowiskowych II RP. W miejscowości Morszyn funkcjonował Wojskowy Szpital Sezonowy.

CEL PRACY

Zasadniczym celem pracy jest przedstawienie i dokonanie oceny organizacji i działalności wojskowej służby zdrowia VI Okręgu Korpusu Lwów w latach 1921-1939.

Cele szczegółowe zostały ukierunkowane na przedstawienie struktury organizacyjnej wojskowej służby zdrowia oraz jej zmiany w czasie, ukazanie obsady etatowej, scharakteryzowanie kadry medycznej, przedstawienie działalności leczniczo – szkoleniowej, omówienie zagadnień zdrowotnych VI OK, przedstawienie chorób zakaźnych występujących na obszarze VI OK, przedstawienie współpracy z cywilną służbą zdrowia, scharakteryzowanie działalności uzdrowiskowej i sanatoryjnej oraz opisanie działalności mobilizacyjnej.

MATERIAŁ I METODYKA

W przygotowaniu dysertacji autor posłużył się metodą historyczno – opisową, retrospektywną, dedukcyjną, oraz porównawczą.

Przy przygotowaniu dysertacji autor korzystał z materiałów pozyskanych podczas odbytych kwerend archiwalnych. Zdecydowana większość zebranych dokumentów pochodzi z Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie (obecnie Wojskowe Biuro Historyczne). Uzupełnieniem stanowiło badanie księgozbiorów różnych bibliotek naukowych.

Dla usystematyzowania oraz uzupełnienia dysertacji autor odbył podróż do Lwowa, gdzie sporządził bogatą dokumentację fotograficzną, a także odwiedził Archiwum Państwowe we Lwowie.

Praca posiada wyraźny układ chronologiczno – problemowy, została ujęta w 6 rozdziałach. Wprowadzeniem do określonej w tytule problematyki badawczej jest rozdział 1 charakteryzujący sposoby udzielania pomocy medycznej żołnierzom w minionych okresach historycznych. Uzasadniając chronologię podjętego badania, autor umiejscowił ją w dwóch istotnych dla wojskowej służby zdrowia okresach: w latach 1918 – 1921 pozostającej w gestii Dowództwa Okręgu Generalnego Lwów a po zmianach organizacyjnych i kadrowych po 1921 do 1939 podporządkowanej VI OK Lwów. Przedstawione zagadnienia w rozdziałach 3, 4, i 5, pozwoliły na odtworzenie działalności wojskowej służby zdrowia we Lwowie w okresie międzywojennym. Treść ostatniego 6 rozdziału obrazuje przygotowanie służby sanitarnej do warunków wojennych.

WYNIKI

Dokonując oceny organizacji i działalności wojskowej służby zdrowia VI OK Lwów w latach 1921 – 1939, można stwierdzić, że kadra Wojskowych Zakładów Leczniczych (WZL) z 6 Szpitalem Okręgowym na czele, oraz lekarze oddziałów wojskowych, wykonywała ciężką pracę. Tworząc od podstaw nową, dobrze zorganizowaną służbę sanitarną, doskonale przygotowaną do pełnienia swojej roli podczas zbliżającego się konfliktu zbrojnego. 6 Szpital Okręgowy w wyniku zmian organizacyjnych oraz remontu budynku wraz z wprowadzeniem najnowocześniejszego na tamte czasy bloku chirurgicznego, mógł pełnić funkcję centrum chirurgicznego.

Zmiany te przyczyniły się do modernizacji lwowskich WZL, z 6 Sz. O. na czele, oraz były powodem usprawnienia ich działalności.

Biorąc pod uwagę wszystkie wyżej wymienione elementy autor pozytywnie ocenił całokształt działalności i organizacji wojskowej służby zdrowia VI Okręgu Korpusu Lwów.

WNIOSKI

- skutecznie i sprawnie przeprowadzona demobilizacja zakładów i formacji sanitarnych Dowództwa Okręgu Generalnego we Lwowie;
- stały rozwój wojskowej służby zdrowia VI OK Lwów w tym lwowskiej służby weterynaryjnej;
- stały rozwój 6 Szpitala Okręgowego we Lwowie, od momentu założenia i kierowania nim przez Zakon Bonifratrów, przez okres zaborów, pełnej poświęcenia służby w czasie walk o niepodległość do czasów jego mobilizacji w 1939 r.;
- szeroki zakres działalności 6 Sz. O. obejmujący leczenie stacjonarne, ambulatoryjne, a także działalność szkoleniową i mobilizacyjną;
- skuteczne zwalczanie chorób zakaźnych przez lekarzy w mundurach dyslokowanych na terenie administrowanym przez DOK nr VI;
- dobrze wyszkolona kadra medyczna lwowskiego okręgu od lekarzy, przez pielęgniarki, sanitariuszy, po szeregowych formacji sanitarnych;
- dobrze przygotowana do wykonywania misji szkoleniowej i rozwinięcia mobilizacyjnego Kadra Zapasowa 6 Sz. O.;
- dobrze rozumiana i wzajemnie się uzupełniająca współpraca wojskowej służby zdrowia VI OK Lwów z placówkami cywilnymi;
- bogata baza uzdrowiskowa, sanatoryjna oraz wypoczynkowa łącznie z kąpieliskami na Kleparach, w Truskawcu – Pomiarakch, czy też Domów Oficerskich w Zaleszczykach;
- złe przygotowanie cywilnych placówek medycznych z lwowskiego obszaru etapowego do realizacji zadań mobilizacyjnych;
- niezwykle sprawnie przeprowadzona mobilizacja Wojskowych Zakładów Lecznicych, zrealizowana z niezwykłym poświęceniem i dzięki przychylności ludności cywilnej w tym ludności ukraińskiej.

Pawel Kloczek
Lecznicy
1927/55